

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΠ' ΤΙΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΖΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

— ΒΑΣΟΣ ΒΑΡΙΚΑΣ (ἀπ' τὸ «Συγγραφεῖς καὶ Κείμενα», ἐκδόσεις Ἐρμῆς, 1975):
.....ὁ Ζήσης Οἰκονόμου τῆς «Ἀνάρρωσης» καὶ τῶν συλλογῶν ποὺ ἀκολούθησαν (γιὰ
νὰ μὴν ἀναφέρω τὰ δοκίμιά του καὶ τὶς θεατρικὲς δοκιμὲς του) ποὺ τὰ ἐπιτεύγματα
τῆς ποιήσεώς του δὲ βρίσκονται μονάχα σὲ πολὺ ἀνώτερο ποιητικὰ ἐπίπεδο ἀπ' τὴν
προσφορὰ τῶν περισσοτέρων ἀπ' τοὺς ποιητὲς ποὺ θαυμάζει ὁ κ. Θέμελης, ἀλλὰ καὶ
ἐπηρέασαν σημαντικὰ πολλοὺς ἀπ' αὐτούς. Ἡ ἄγνοια ἢ παράλειψη ἐλέγχει τὸ ἔωλο
τοῦ ἐπιχειρήματος γιὰ ἀπρώτους διδάξαντας).
Ἐπίσης τοῦ Βάσου Βαρίκα στὸ «Χρονικὸ τοῦ βιβλίου» στὴν ἐφημερίδα «Τὰ Νέα»
(1946): ἓνα ποιητὴ στὴν πλήρη ὀριμότητά του μᾶς ἀποκαλύπτει τὸ «Σταυροδρόμι
τοῦ χρόνου»..... Ὁ λόγος ἐδῶ ἀντλεῖ τὴν ὑπαρξή του ἀπὸ μιὰ πλοῦσια ἐσωτερικὴ
ζωὴ καὶ ἡ ἄμεση καὶ κατ' εὐθεῖαν ἐπαφὴ μ' ἓνα ὕγιες ἔνστικτο δίνει στὸ στίχο παλμὸ
καὶ συγκίνηση. Ὑπάρχει ἓνα συναίσθημα εὐθύνης σὲ κάθε πνευματικὴ ἐκδήλωση
τοῦ κ. Οἰκονόμου ποὺ σὲ ὑποχρεώνει νὰ σταθεῖς καὶ νὰ προσέξεις τὴν ἐργασία
του....διακρίνεις μιὰ ἐνιαία καὶ ἀδιάσπαστη προσωπικότητα καὶ ἓνα δράμα ποὺ τὸ
ἴδιο στὸ βάθος παίρνει ὥστόσο στὴν ἐκδήλωσή του τὶς πιὸ διαφορετικὲς μορφές.
Εἶναι ἴσως αὐτὸ ἐκεῖνο ποὺ δίνει ἀτομικότητα στοὺς στίχους του καὶ ἓνα χρῶμα
τόσο ἔντονα προσωπικὸ, ποὺ ἀναγκάζει εὐθύς ἀπ' τὴν πρώτη ἐπαφὴ μαζὶ τους
ν' ἀναγνωρίσει τὸν αὐθεντικὸ χαρακτήρα τῆς δημιουργίας τοῦ ποιητῆ. Ἡ μοῖρα
τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο, ἀπασχο-
λεῖ τὸν ποιητὴ. Κανένας ἄλλος, ἴσως, δὲν αἰσθάνεται καὶ δὲν ἀποδίδει μὲ τόση
ἔνταση τὸ σημερινὸ ἀδιέξοδο, ὅσο ὁ κ. Οἰκονόμου. Ἡ διάσπαση καὶ τὸ χάος τοῦ
κόσμου ποὺ μᾶς περιβάλλει, ἡ μεταβολὴ τῆς ζωῆς σὲ μιὰ πράξη ὀλότελα τυπικὴ,
τὸ πλέγμα τῶν ἄλυτων ἀντιφάσεων καὶ ψυχώσεων ὑπὸ τὴν ἐπήρεια τῶν ὀπίσμων ζεῖ
ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, ἡ ἀπειλὴ μᾶς νέας μεσαιωνικῆς νύχτας, ποὺ ἀφαιρεῖ κάθε
δυνατότητα ἐπιβίωσης ἀπ' τὸ πνεῦμα καὶ ρίχνει στὸ περιθώριο τῆς ζωῆς τὸν πνευμα-
τικὸ ἄνθρωπο, παραμένον στὸ κέντρο τῆς δημιουργίας του..... Τὰ ποιήματα τοῦ κ.
Οἰκονόμου δὲν ἀναπαύουν τὶς αἰσθήσεις, ἀλλὰ κεντρίζουν τὴ σκέψη καὶ ἀναστατών-
ουν τὴ συνείδηση μὲ τὶς ἄπειρες προεκτάσεις τους. Τὸ σύμβολο σὰν συμπυκνωμένη

έκφραση ζωής, ξαναβρίσκει τη θέση του στα ποιήματα του κ. Οικονόμου και ο ποιητικός λόγος τὸ οὐσιαστικό του νόημα.

— ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ: τὰ ποιήματα τοῦ κ. Οικονόμου ἐκφράζουν ἕμοια μουσικὰ τὴ νοσταλγία τοῦ ποιητῆ γιὰ ἕνα βύθισμα μέσα στὴ φύση... Τὴ φύση ὁ κ. Οικονόμου δὲν τὴν αἰσθάνεται σὰν ἕνα διασπαστικό στοιχεῖο, ἀλλὰ σὰ μητέρα γλυκειά, στοργικὴ καὶ χαϊδευτικὴ ποὺ προσφέρει γαλήνη στὰ παραπλανημένα παιδιὰ τῆς. Στὸ δοκίμιό του «Σκέψεις γιὰ τὴ μουσικὴ καὶ γιὰ τὴν ποίηση» οἱ ὀξεῖς παρατηρήσεις, οἱ βαθεῖες διεισδύσεις μέσα στὸν κόσμο τῆς τέχνης, παρ' ὅλες τὶς περιορισμένες διαστάσεις τοῦ βιβλίου του, ἀφθονοῦν. Τὰ βιβλία τοῦ κ. Ζ. Οικονόμου προβάλλουν συγκλονιστικὰ τὴν ἀγωνία ἑνὸς πνευματικοῦ ἀνθρώπου ποὺ διακρίνει ἀπειρα σημεῖα τὰ ὁποῖα φανερώνουν ὅτι ὁ πολιτισμὸς βρίσκεται σὲ θανάσιμο κίνδυνο, μὲ εἶχαν δονήσει, τὰ ἔχω ξεχωρίσει... (στὴν ἐφημερίδα «Ἑλληνικὸν Αἶμα» 1945).

— ΑΡΗΣ ΔΙΚΤΑΙΟΣ (στὸ περιοδικὸ «Ὁ Αἰώνας μας», 1946): Γιὰ μένα, ὁ Οικονόμου εἶναι ἡ πιὸ τελειωμένη πνευματικὴ φυσιογνωμία σὲ ὀλόκληρη τὴν Ποίησή μας ἀπὸ τὸ 1930 καὶ ὕστερα.

— Κ.Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ (στὴν ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα» 23-12-45) μὲ τίτλο «Ἐνας στοχαστής»: Ἐπὶ χρόνια αἰσθάνομαι ἕνα χρέος νὰ μὲ βραβεύει, χρέος ἠθικὸ καὶ πνευματικόν... χαίρομαι ποὺ μοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκπληρώσω τοῦτο τὸ χρέος καὶ νὰ τιμῶσθε καθὼς πιστεύω ὅπως τοῦ ταιριάζει ἕναν ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀξίους διανοητὲς τῆς καινούργιας ἑλληνικῆς πνευματικῆς γενιάς. Τὸ ὕφος τῶν δοκιμῶν του εἶναι ἀδιάκοπα ὑψηλό, σὰν σὲ μιὰ ἔξαρση προφητικῆ, ἢ φράση τους εἶναι συνήθως ἀποφθεγματικὴ καὶ σὰν σφυρηλατημένη μέσα στὶς φλόγες μιᾶς τραγικῆς πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς ὑπερέντασης.

— Π. ΦΛΩΡΟΣ (στὸ περιοδικὸ «Γράμματα», 1945): ...οἱ στίχοι τοῦ Ζ. Οικονόμου περιέχουν τὴ βιοθεωρία του κάτω ἀπὸ ποιητικὴ μορφή. Καὶ τὰ δοκίμιά του εἶναι ἡ νοηματικὴ προέκταση καὶ μεταγραφὴ τῆς διάθεσης αὐτῆς σὲ «σύστημα», ἄς ποῦμε, κριτικὸ - φιλοσοφικό. Ἡ ποιητικὴ διάθεσή του εἶναι ἡ λυρικὴ διάθεση τοῦ πολιτισμένου (kulturlyrik)... ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἡ ἀρνητικὴ στάση ἀντίκρου στὴ μηχανοποίηση τῆς ζωῆς, στὸ ἀνήλεο κατασκευάσμα αὐτὸ τῆς νέας Τριάδας: τσιμέντο, βενζίνη καὶ σίδερο, σ' αὐτὴ τὴν πραγμάτωση τῆς κόλασης στὴ Γῆ, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἡ καταξίωση τῆς ἔτσι πληγωμένης ζωῆς μέσα στὴ φύση τοῦ Θεοῦ. Δηλαδή κατὰ φάση ἀντίκρου στὴ ζωὴ, ὅχι ὅμως στὴ ζωὴ ὅπως τὴν κατάντησαν οἱ φανατικοὶ βασιανιστὲς τοῦ ἀνθρώπου, παρὰ στὴν αἰώνια ζωὴ ποὺ ἰσορροπεῖται ἀνάμεσα στὴ χειροπιαστὴ κυκλικότητα τῆς Βλάστησης καὶ στὴν ἀσύλληπτη κυκλικότητα τοῦ Ἡλίου. Τὰ ἐκφραστικὰ μέσα ποὺ μεταχειρίζεται ὁ Ζ. Οικονόμου ἀνταποκρίνονται ἀρμονικὰ στὴν ποιητικὴ του διάθεση, στὸ εἶδος τῆς ποιητικῆς του διάθεσης. Θέλω νὰ πῶ πὼς ὑπάρχει στὰ ποιήματα αὐτὰ ἰσορροπία περιεχομένου καὶ μορφῆς, δηλαδή ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς μορφῆς... στοὺς ἐλεύθερους στίχους τοῦ Ζ. Οικονόμου ἔχει τὴν αἴσθηση τῆς φυσικότητας. Φρονῶ

πὼς αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὴν εὐλικρίεια. Ἐδῶ εἶναι ἕνας ἄνθρωπος ποὺ δὲν προσποιεῖται, δὲ «μηχανεύεται»... ρυθμὸς ὑπάρχει ἀλλὰ διασπᾶται κάπου κάπου καὶ θυμίζει παρόμοιες ἐκδηλώσεις στὴ σύγχρονη μουσικὴ.

Στὸ βιβλίο του «Πολιτικὴ καὶ Πνεῦμα» ὁ Ζ. Οικονόμου λογαριάζεται μὲ ὅλους καὶ μὲ ὅλα... ὁ ἔλεγχος τῆς πολιτικῆς ἀσκειῖται ἀπὸ ἄνθρωπο ὑπεύθυνο καὶ βιολογικὰ ὑγιῆ (τονίζω τὸ στοιχεῖο ὑγείας σὲ τέτοιου εἶδους ἐλέγχους)... Στὴν «Κρίση τῆς Ἡγεσίας» ὁ συγγραφέας καταπιάνεται μὲ τὰ σημερινὰ ἀγωνιακὰ προβλήματα τῆς ἡγετικῆς κρίσης, τοῦ ὁμαδισμού, τῆς πνευματικῆς ἀδράνειας καὶ ἀδιαφορίας τοῦ πλήθους ποὺ πέφτει μὲ τὰ μοῦτρα στὸν τυφλοσύρτη τῆς προπαγανδιστικῆς «διαφώτισης» ... θίγει τὸν καισαρισμὸ, τὴν εὐλικρινὴ καὶ ἀγωνιζόμενη κριτικὴ καὶ τὴν δύσκολη θέση τῆς σ' ἕναν κόσμο ποὺ ἐξουσιάζεται ἀπὸ τὸν ὁμαδισμό. Τελειώνει μὲ μιὰν ἐπισκόπηση τοῦ σύγχρονου παγκόσμιου γίνεσθαι, τῶν γιγάντιων πλοκῶν ποὺ κυφορεῖ καὶ τῆς πιθανῆς ἐπίδρασής τους στὸν πολιτισμὸ μας.

.... τὸ βιβλίο τοῦτο, ἀνάμεσα στὴ σημερινή, ἀηδιαστικὴ συχνά, προσφορὰ τυπωμένου χαρτιοῦ, ἀποτελεῖ φωτεινὴ ἐξαιρεση.... Ὅποιος παρακολοῦθῃ τὸν Ζ. Οικονόμου στὸ ἴσαμε σήμερα σύνολο τῆς ἐκδήλωσής του, θὰ πεισθεῖ πὼς ἡ μοῖρα τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἔχει γίνῃ γνήσιο βίωμα. Κι' αὐτὸ σημαίνει κάτι, μέσα στὸ σημερινὸ χάος.

.... Ἡ γενικὴ ἐντύπωση ποὺ κάνει τὸ ἔργο τοῦ Ζ. Οικονόμου, εἶναι πὼς ἔχει ἐξοικειωθεῖ μὲ τὴν ἐφιαλτικὴ προβληματικότητά του σημερινοῦ γίνεσθαι καὶ εἰσδύει συχνά ἴσαμε τὶς πιὸ κρυφές πτυχές τῆς. ... Ὅσο γιὰ τὸ ὕφος, ἔχει παλμό, ἢ γλώσσα παραστατικὴ, πολὺ συχνὰ ποιητικὴ.

— ΤΑΚΗΣ ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ (περιοδικὸ «Ἐλεύθερα Φύλλα»): ... μένα κατὰ πλῆκτος μπροστὰ στὸ προφητικὸ καὶ μεγαλόπνευστο αὐτὸ βιβλίο, τὸ ξεχειλισμένο ἀπὸ πίστη. Μπροστὰ του ὄχι ἀλλὰ ἄλλη δημιουργία.

— Α. ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ (στὰ «Νέα Γράμματα»): ... ἕνα γνήσιο ποιητικὸ θέλημα, μιὰ δύναμη γοητείας καὶ ὑποβολῆς.

— Κ.Α. ΜΕΡΑΝΑΙΟΣ («Ὁ Αἰώνας μας», 1947): ... εἶναι μιὰ πνευματικὴ εὐεργασία ἢ προσφορὰ βιβλίων ὅπως τοῦ κ. Ζήση Οικονόμου.

— ΚΛ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ (στὸ περιοδικὸ «Νέα Ἐστία»): ... ἕναν πλούσιο ἐσωτερικὸ κόσμο φανερώνουν τὰ ἐντελῶς ἐλεύθερα ποιήματα τοῦ Ζ. Οικονόμου. Καὶ μόνο ὅτι ὁ νέος ποιητὴς ζεῖ τέτοια δράματα, ἀνεβάζει ἀπροσμέτρητα στὴν ἐκτίμησή μας τὸ βᾶρος τοῦ ἀνθρωπισμοῦ του.